

Cares noves per a nous països

Senyor ex-dissident

Els nous dirigents sorgits dels processos de canvi que es viuen a l'Est eren, fins fa poques setmanes, dissidents al poder establert. Ara, aclamats per les poblacions respectives, encapçalen la transició a un nou règim.

Kadar, Honecker, Jivkov, Husak, Ceausescu... Aquests noms fa molt pocs mesos representaven els seus països: Hongria, la República Democràtica Alemanya, Bulgària, Txecoslovàquia, Romania. Avui no representen res. I en el seu lloc hi ha noms nous: Imre Pozsgay, Hans Modrow, Petar Mladenov, Vaclav Havel, Petre Roman. Els canvis a l'est són tan vertiginosos que costa situar cada nou polític en el lloc que li correspon. Molts que fins fa dies eren considerats dissidents, ara seuen en els llocs de poder. El cas més evident és el de Vaclav Havel, un dramaturg txec de 53 anys, que va ser cofundador de Carta 77 (l'organització més important de la dissidència post-68) i que, des de divendres passat, és el nou president de Txecoslovàquia.

Havel va nàixer en una família rica, fet que li representà problemes com ara no tenir cap facilitat per a accedir a la universitat. Diuen que és molt tímid, però suportà bé cinc anys de presó. Més bé, segons els seus amics, del que suporta ara les manifestacions de simpatia dels seus.

Un altre dissident històric en el poder és el primer ministre polonès Tadeusz Mazowiecki, de 62 anys. Mazowiecki també passà per la presó l'any 1981, després de les mesures d'excepció dictades pel general Jaruzelski. Ara tots dos comparteixen la cúpula dirigent del país i assisteixen plegats a les reunions del Pacte de Varsòvia; sense dubtes, una experiència encara difícil de pair per a aquest intel·lectual catòlic, periodista, que fou també director del primer diari d'oposició de l'est, la *Gazeta Wyborcza*. Mazowiecki manté una relació personal intensa amb un altre polonès il·lustre, el Papa Joan Pau II.

Wałęsa, artífex del canvi a Polònia.

A la resta dels països el govern resta encara en mans de comunistes, en algun cas com Hongria o Romania, bastant dissimulats.

ROMANIA

La revolució triomfant d'aquests dies ha portat al poder un Front de Salvació Nacional, de futur encara incert. Al seu davant Ion Iliescu, un home del partit però díscol. I Petar Roman, un científic fill d'una espanyola apartada de la ràdio romanesa per ordre directa de Ceausescu i que s'ha vist convertit, de la nit al matí, en primer ministre.

El protagonista d'excepció de la revolta, però, ha estat Laszlo Tökés, un pastor protestant de la zona hongaresa de Romania. La notícia de la seua detenció desencadenà els incidents de Timisoara, els quals al seu torn van desencadenar el final dels Ceausescu. Al seu costat un poeta, Mircea Dinescu, i una mestra, Dornia Cornea, eren els únics noms que sonaven crítics a un règim que ho semblava controlar tot i que s'ha esvaït, deixant 60.000 morts al seu darrere. Dinescu, vestit amb vaquers i un jersei de ratlles, va ser l'encarregat de proclamar davant les càmeres de la nova televisió romanesa la caiguda de Ceausescu.

REPÚBLICA DEMOCRÀTICA ALEMANYA

A la RDA la velocitat dels canvis ha estat tan intensa que la primera generació de nous dirigents ja ha estat agrada. El substitut d'un Honecker incapaç d'innovar res va ser Egon Krenz. Krenz, un home pròxim a l'antic president, va ser l'autor de la jugada més audaç de totes, la d'obrir el 9 de novembre el mur de Berlín. Però això no

fou prou i el seu propi partit, el comunista SED (ara reconverit en SED-Partit del Socialisme Democràtic), l'ha liquidat per deixar pas a Hans Modrow i a Gregor Gysi. Modrow, de 61 anys, és un vell militant del partit però enfrontat des de 1952 a Honecker. La seua fama d'honorat l'ha fet mereixedor de la confiança popular i l'ha situat en el càrrec de primer ministre. Gysi, de 41 anys, és des del 9 de desembre el cap del partit. Advocat de professió, és una cara nova i radical que busca un discurs innovador. En el congrès del partit, però, s'enfrontà a Rudolf Bharo, un intel·lectual marxista exiliat a la RFA i autèntica bèstia negra de Honecker.

Juntament amb ells destaquen Manfred Gerlach, cap d'estat i dirigent del partit liberal des de fa 22 anys (antic amic de Honecker, per cert) i els dirigents dels grups d'oposició, particularment Bärbel Bohley, una activa pintora, fundadora del Nou Forum.

POLÒNIA

Parlar de Polònia, per força, implica parlar de Lech Walesa. Walesa, un antic electricista de Gdansk, fundador de Solidarnosc, podria haver estat president, primer ministre, el que volgués. La sorpresa és que el Premi Nobel de la Pau ha preferit restar en l'ombra. Tot i això, a Varsòvia s'assegura que ningú mou un peó sense consultar-li abans.

Al seu costat Bronislaw Geremek, un medievalista passat a l'oposició en el temps de la Primavera de Praga. Geremek presideix el grup parlamentari de Solidarnosc des del passat mes de juny:

Al costat de Geremek, Adam Michnik. Michnik és un dels dissidents més actius de l'est i ha conegut la presó en quatre ocasions. Ara dirigeix el diari de Solidaritat i participa activament en les tasques parlamentàries.

L'altra cara de l'espill és Mieczyslaw Rakowski, de 63 anys, cap del partit comunista i interlocutor dels homes de Walesa en les negociacions de la famosa taula rodona. Rakowski era periodista i es va afiliar al partit l'any 1981.

HONGRIA

Els hongaresos van més llançats que ningú. Fins i tot ja ha estat oberta la borsa de Budapest. I més encara: el partit comunista ha desaparegut per

donar pas a un nou partit socialdemocrata (això en teoria, perquè en la pràctica membres de l'antic partit busquen la forma de reorganitzar-lo). L'arquitecte de la transformació és Imre Pozsgay. Pozsgay és més jove que molts dels seus equivalents en altres països —té 56 anys— i els que el coneixen asseguren que té una intel·ligència política privilegiada. Alguna cosa hi deu haver quan ha aconseguit desmuntar el vell partit només en vuit mesos. El moment clau va ser quan digué, el mes de febrer, que la revolta de 1956 no era una contrarevolució sinó una insurrecció. Malgrat això, encara hi ha qui no es refia d'ell i el veu massa continuista.

Entre aquests, els que no es fien, hi ha Jozsef Antall, el president del Fòrum Democràtic, i Janos Kis, considerat com el teòric de l'oposició. Al costat de Pozsgay hi ha, fins ara, Miklos Nemeth, un brillant estudiant d'economia a Harvard, esdevingut primer ministre als 41 anys.

BULGÀRIA

A Bulgària la peça clau és Petar Mladenov, de 53 anys. Diplomàtic de carrera, Mladenov ha aconseguit desmuntar sense traumes aparents l'estructura de poder que havia creat Todor Jikov.

Mladenov, però, no compta amb bona premsa entre l'oposició real del país. Aquesta s'articula al voltant de les minories ètniques, sobretot els musulmans turcs, i al voltant de la Unió de Forces Democràtiques, que té en Jelio Jeleu el seu dirigent màxim. I el responsable de parlar davant les concentracions organitzades —no tan massives com les d'altres països.

Un home a mitjan camí, reformador sense dubtes, però a la manera soviètica és el químic Alexi Txeloudko, fundador del grup *Perestroika* i membre de l'Acadèmia de les Ciències. Dins les regles del partit hi ha qui diu que l'home de Gorbaxov és Andrei Lukanov.

TXECOSLOVÀQUIA

Finalment, el país de moda la setmana passada. La Txecoslovàquia de Václav Havel com a president de la república i Alexander Dubcker com a president del Parlament. La vella proposta de canvi del 1968 i la nova de 1989 units en els llocs de màxim poder.

Al seu costat, el sorprenent nomena-

Ceausescu i Jaruzelski, dos destins diferents.

ment de Jiri Dienstbier com a ministre d'Afers Estrangers i l'advocat Jan Carnogursky, de 45 anys, militant catòlic eslovac. Carnogursky ha estat nomenat vice-primer ministre i és l'encarregat de dissenyar les institucions de la nova Txecoslovàquia. El cas de Dienstbier és curiós: aquest periodista rodamón era objecte de vigilància especial per totes les ambaixades a l'estranger. Ara, de sobte, mana sobre els ambaixadors. Un bon símptoma del vertiginós final de dècada que somou l'Europa que en dèiem oriental.

Vicent Partal